

**ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ОСВІТНІХ ТРАЄКТОРІЙ:
ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРОБЛЕМИ**

*Клеба А. І., к.п.н., доцент
Кушнарєнко В. С., здобувачка вищої освіти
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради*

Серед ключових тенденцій розвитку освіти в Україні індивідуалізація навчання набуває все більшої значущості. Дана тенденція відображається і в документах про освіту. Так, наприклад, в Законі України «Про освіту» (2017 р.) вказується, що індивідуальна освітня траєкторія є персональним шляхом реалізації потенціалу особистості отримувача освіти, який формується з опорою на його індивідуальні здібності, потреби та інтереси, можливості та досвід, будується на виборі отримувачем освіти видів та форм, методів та засобів здобуття освіти, темпу, суб'єктів освітньої діяльності, освітніх програм, списку навчальних предметів, рівня їх складності [1].

Питання формування та реалізації індивідуальних освітніх траєкторій для сучасної наукової педагогічної практики не є новітнім. Аспекти даного питання розглядалися такими науковцями, як Ю. Бабанським, О. Воронцовим, Т. Ковальновою, К. Олександровою та ін. Питання впровадження індивідуальних освітніх траєкторій у закладах вищої освіти досліджували А. Богопольський, В. Володько, Т. Некрасова, Г. Коберник та ін. Умови та зміст застосування індивідуальних підходів до освіти розкривали в своїх роботах С. Овчаров, М. Сосяк, І. Шайдур, А. Кірсанов та ін.

Формування індивідуальних освітніх траєкторій спирається на систему компонентів, серед яких виділяють наступні:

1) цінності особистості, що виступають орієнтирами для її реалізації, прояву і розвитку її індивідуальних якостей, реалізації призначення;

2) мотиви особистості, що виступають основою зацікавленості її у результатах освітнього процесу, задоволення ними;

3) норми, що слугують фундаментом розуміння суб'єктами освіти півня власної відповідальності за процес та результативність навчання;

4) мета, що відображає націленість особистості на одержання знань та ключових компетентностей;

5) позиції та ролі учасників освітнього процесу;

6) форми і методи організації процесу навчання;

7) засоби реалізації освітнього процесу;

8) контроль і оцінювання, самоконтроль та самооцінка [2].

Процес організації навчання за індивідуальною траєкторією вимагає застосування особливої методики та технології. Реалізація цього завдання у сучасній дидактиці відбувається за допомогою двох протилежних способів, які називають індивідуальними підходами.

Перший спосіб – диференціація навчання, що передбачає індивідуальний підбір засобів та методів навчання для кожного здобувача освіти, з розподілом матеріалу ступенем складності та спрямованістю. Такий спосіб передбачає розподіл здобувачів освіти на групи (наприклад: здатні, середні, відстаючі) або рівні (високий, середній, низький).

Другий спосіб передбачає формування окремої стратегії освіти кожного здобувача для кожної досліджуваної ним освітньої галузі. Інакше кажучи, кожному здобувачеві освіти надається можливість формування власної освітньої траєкторії вивчення навчальних дисциплін [4].

Сучасними науковцями створено узагальнений алгоритм формування індивідуальної освітньої траєкторії, що включає сім етапів:

– діагностика, в ході якого відбувається визначення особистих якостей здобувача освіти, необхідних для правильного вибору форм освітньої діяльності;

– визначення фундаментальних дисциплін;

– формування системи власного відношення здобувача до навчального матеріалу, вивчення якого передбачене програмою дисципліни;

– проєктування здобувачами індивідуальної освітньої траєкторії;

– спільна діяльність здобувачів освіти та вчителя;

– демонстрація та обговорення особистих освітніх продуктів здобувача;

– оцінка результатів діяльності [3].

Таким чином, для формування та успішної реалізації індивідуальної освітньої траєкторії кожного здобувача освіти необхідною є співпраця початкової, основної та старшої школи й батьків, а також виявлення й розвиток природних здібностей, талантів, бажань та мрій учнів у будь-якій галузі.

Література:

1. Закон України «Про освіту». Редакція від 19.01.2019 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення 04.11.2022).
2. Каньковський І. Є. Індивідуальні освітні траєкторії як необхідність сучасного процесу професійної підготовки. *Професійна освіта : проблеми і перспективи*. 2013. Вип. 4. С. 62–65. URL : file:///D:/USER/Downloads/Profos_2013_4_16.pdf (дата звернення 04.11.2022).
3. Коростіянець Т. П. Індивідуальна освітня траєкторія – освітня програма. *Науковий вісник Донбасу*. 2013. № 1. URL : file:///D:/USER/Downloads/nvd_2013_1_18.pdf (дата звернення 01.11.2022).
4. Терещук Г. В. Індивідуалізація навчання в контексті ідей Концепції нової української школи. *Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету. Серія : Педагогіка*. 2017. № 2. С. 6–16.